

XIII Konferencja Dipterologiczna Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
„Biologia i systematyka muchówek”

oraz

XXXIX Zjazd Sekcji Dipterologicznej Polskiego Towarzystwa
Entomologicznego

RÓŻNORODNOŚĆ FAUNY KOPALNYCH *STEMPELLINELLA* (DIPTERA: CHIRONOMIDAE: TYNATARSINI)

M. ZAKRZEWSKA, A. JANKOWSKA

Uniwersytet Gdański, Wydział Biologii, Katedra Zoologii Bezkręgowców i Parazytologii, Pracownia Zoologii Systematycznej ul. Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
e-mail: marta.zakrzewska@ug.edu.pl

Wśród poznanych kopalnych przedstawicieli plemienia Tanytarsini (Diptera: Chironomidae) *Stempellinella* Brundin, 1947 jest jednym z rodzajów o największej różnorodności gatunkowej. Dotychczas opisano sześć gatunków z żywie eoceńskich. Pięć z nich: *S. bicorna* Seredzsus et Wichard, 2007, *S. ivanovae* Gilka et Zakrzewska, 2014, *S. electra* Gilka et Zakrzewska, 2015, *S. fibra* Gilka, Zakrzewska et Krzemiński, 2016 oraz *S. gilkae* Zakrzewska et Jankowska, 2021, pozyskanych z bursztyńów regionu bałtyckiego (~34–45 mln lat) stanowi 24% wszystkich dotychczas poznanych Tanytarsini z europejskich złóż eoceńskich. Jedynym opisanym fosylnym przedstawicielem spoza regionu bałtyckiego jest *S. pollex* Gilka et Zakrzewska, 2020 (wczesnoeoceni bursztyń Cambay, ~54 Ma, Gujarat, Indie), co czyni ten gatunek zarówno najstarszym przedstawicielem rodzaju, jak i jednym z najstarszych znanych nauce Tanytarsini.

Najważniejsze cechy diagnostyczne oraz trendy ewolucyjne rodzaju obserwowane są w obrębie czułka, skrzydła i hypopygium. Analiza porównawcza zarówno kopalnych, jak i obecnie występujących *Stempellinella* pozwoliła na korektę diagnozy rodzajowej, dotychczas opieranej wyłącznie na współczesnych przedstawicielach rodzaju (EKREM 2007).

Obecnie rodzaj ten reprezentowany jest jedynie przez 20 gatunków, z których sześć występujących w Europie stanowi ~3% z blisko 200 europejskich gatunków Tanytarsini. Można więc przypuszczać, że już w ocenie specjacja w obrębie rodzaju była zaawansowana, a udział *Stempellinella* w faunie Tanytarsini był znacznie większy niż obecnie.

Literatura:

- EKREM, T. 2007. A taxonomic revision of the genus *Stempellinella* (Diptera: Chironomidae). Journal of Natural History, 41, 1367–1465. <https://doi.org/10.1080/00222930701437360>
- SEREDZSUS, F., WICHARD, W. 2007. Fossil chironomids (Insecta, Diptera) in Baltic amber. Palaeontographica, Beiträge zur Naturgeschichte der Vorzeit, Abteilung A: Paläozoologie-Stratigraphie, 279, 49–91. <https://doi.org/10.1127/pala/279/2007/49>
- ZAKRZEWSKA M., GILKA W. 2014. The oldest known chironomids of the tribe Tanytarsini (Diptera: Chironomidae) indicate plesiomorphic character states. Geobios 47: 335–343. <https://doi.org/10.1016/j.geobios.2014.07.004>
- ZAKRZEWSKA M., GILKA W. 2015. The Tanytarsini (Diptera: Chironomidae) in the collection of the Museum of Amber Inclusions, University of Gdańsk. Zootaxa 3946: 347–360. <https://doi.org/10.11646/zootaxa.3946.3.3>
- ZAKRZEWSKA M., KRZEMIŃSKI W., GILKA W. 2016. Towards the diversity of non-biting midges of the tribe Tanytarsini from Eocene Baltic amber (Diptera: Chironomidae). Palaeontologia Electronica 19.2.18A: 1–21. <https://doi.org/10.26879/621>

III sesja referatowa

ZAKRZEWSKA M., SINGH H., WAGNER-WYSIECKA E., GILKA W. 2020. Minute and diverse in fossil sticky stuff: Tanytarsini (Diptera: Chironomidae) from early Eocene Indian Cambay amber. *Zoological Journal of the Linnean Society* (Oxford University Press). <https://doi.org/10.1093/zoolinnean/zlz159>

ZAKRZEWSKA M., JANKOWSKA A. 2021. A new fossil *Stempellinella* from Eocene Baltic amber, with systematic notes and amendment of the generic diagnosis (Diptera: Chironomidae). *Zootaxa* 4908(4): 505-514. <https://doi.org/10.11646/zootaxa.4908.4.4>